

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

מהו מאסר על תנאי ומתי אפשר להפעילו?

לעיתים קרובות מופיעות באמצעי התקשורת ידיעות על אנשים שנגזר עליהם "מאסר על תנאי". מצד אחד, ענישה זו עדיפה בהרבה על מאסר והשלכותיו, ומצד שני - היא יוצרת תנאי של השמה מאחורי סורג ובריאח לתקופה ארוכה. עו"ד אסף דוק מסביר על העקרונות שמאחורי מאסר על תנאי ואפשרויות הפעלתו.

העיקרון והמטרות שמאחורי המאסר על תנאי

סעיף 52 א' לחוק העונשין קובע שאם בית המשפט הטיל על נאשם עונש מאסר, הוא רשאי להורות שעונש זה יהיה על תנאי - כולו או חלקו. המשמעות המעשית היא שהנאשם נהנה מתקופת מאסר מקוצרת, או בכלל לא מבלה מאחורי סורג ובריאח (אלא אם ביצע בתקופת התנאי עבירות כפי שנראה בהמשך).

ישנן מספר סיבות העומדות בבסיס האפשרות להורות על מאסר על תנאי. ראשית, היא מאפשרת לשופטים להתחשב בנסיבות אישיות שונות של הנאשם, אשר הוא והתלויים בו עלולים להיפגע מאוד מהשמתו במתקן כליאה. שנית, ידוע כי השהייה בבתי הכלא עלולה דווקא לעודד פשיעה במקרים מסוימים, למרות מאמציהן של הרשויות, ולכן ישנה תרומה מסוימת לאדם ולחברה אם לא ישם בכלא. לכך המצטרף הפן השיקומי שכן ידוע כי מאסר עלול לפגוע בהיבטים נוספים של יכולת ההשתקמות, בין אם בגלל שהוא פוגע בדימוי העצמי, או בגלל שהוא תוקע מקל בעגלת חייהם של מורשעים.

מצד שני, עונש מאסר על תנאי כשמו כן הוא: מעוגן בתנאי מסוים ולכן מרתיע את הנאשם מחזרה על העבירות שביצע או אחרות, העלולות להוביל להשמתו בכלא. ולבסוף, אפשרות זו מקלה מהעומס הרב שקיים במתקני הכליאה בישראל.

ניתן להבין אם כן, שבית המשפט יורה על מאסר על תנאי לאור שיקולים רבים המתייחסים בין היתר לנסיבותיו האישיות של הנאשם, לנסיבות ביצוע העבירה ותוצאותיה, עבר פלילי, המלצות של שירות המבחן ועוד.

מהו "התנאי" של מאסר על תנאי

סעיף 52 ב' לחוק העונשין מבאר כי ה- "תנאי" יהיה לאורך תקופה של שנה אחת לפחות, ולא יותר משלוש שנים. בתקופה זו לא יישא הנאשם בעונש מאסר אלא אם שב וביצע את אחת העבירות שנקבעו בגזר הדין ובה הורשע, או עבירה דומה לה. סעיף 52 ג' לחוק מסביר כי תקופת התנאי מתחילה להימנות ביום שבו ניתן גזר הדין, אלא אם הנאשם נושא בעונש מאסר בפועל - אז מתחילה המנייה ביום בו שוחרר מהכלא. יתר על כן, אם אסיר יוצא לחופשה או שוחרר בערובה מהכלא, תקופה זו כן תימנה בימי התנאי. על כל פנים, בזמן תקופת התנאי יהיה האדם תחת פיקוח מתמיד של הרשויות, ויצטרך לעמוד בתנאים שנקבעו לו.

באילו נסיבות יפעיל בית המשפט מאסר על תנאי

ראשית, חשוב לדעת שאם בית המשפט קבע עונש מאסר על עבירה נוספת, הרי שלא ניתן שהעונש על העבירה הנוספת יהיה כולו על תנאי. מעבר לכך, התנאי הבסיסי להפעלה היא ביצוע עבירה נוספת והרשעה בה, שאז יופעל העונש, וכל זאת כאמור בתקופה שבין שנה לשלוש שנים. יחד עם זאת, במידה שהנאשם הגיש ערעור על גזר דינו בשל העבירה הנוספת, בית המשפט יכול להורות כי הפעלת המאסר תהיה כפופה לתוצאותיו של הערעור. כמו כן, במקרים מסוימים, למרות חובת הפעלת המאסר על תנאי, יכול בית המשפט להורות כי הוא לא יופעל. במקום זאת, יורה בית המשפט על חידוש או הארכה של המאסר על תנאי לתקופה נוספת של

18/07/2024

077-5006206

052-6885006

שנתיים לכל היותר, אך זאת רק אם שוכנע שלא יהיה זה צודק להפעיל את עונש המאסר. אם אכן הורה בית המשפט על הארכת מאסר על תנאי, תקופה זו תחל להימנות לאחר שתקופת התנאי הראשונה הסתיימה, ואם הורה על חידוש - התקופה מתחילה להימנות מיום מתן פסק הדין.